TAMARA ĆAPETA
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2025. január 16.[1]

C-600/23. sz. ügy

Royal Football Club Seraing
kontra
Fédération Internationale de Football Association (FIFA),
Union Royale Belge des Sociétés de Football Association ASBL (URBSFA),
Union européenne des Sociétés de Football Association (UEFA);
a Doyen Sports Investment Ltd
részvételével

(a Cour de cassation [semmítőszék, Belgium] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – Bírósági jogorvoslat – Hatékony bírói jogvédelem – A Charta 47. cikke – A FIFA alapszabálya – Sport Választottbíróság – Választottbírósági ítéletnek az uniós joggal való, egy harmadik ország bírósága által megvizsgált összeegyeztethetősége – A jogerőre vonatkozó nemzeti szabályok”

I. Bevezetés

1. „Akár jó, akár rossz, kevés olyan szenvedély létezik, amelyben világszerte olyan széles körben és mélyrehatóan osztoznának az emberek, mint a sport iránti szenvedélyben. Az általa használt jelképek gyakran döbbenetesek. A legnemesebb (sportszerűség, kiválóságra való törekvés, közösségi érzés) és a legaljasabb (szélhámosság és tömeges erőszak) emberi tulajdonságokat hozza felszínre. Hatalmas nemzetközi üzlet is egyben. A nagy embertömegek ösztönzésére való képessége óriási, és így természetszerűleg erős vonzerőt jelent azok számára, akik saját céljaikra használnák varázsát. A politikai befolyás és a pénz utáni vágy olyan ősi erővel mozgatják meg az üzleti öltöny alatt rejlő szívet, mint a dicsőségről szőtt álmok, amelyek a hosszútávfutók mellkasát dagasztják. […] Az ellenőrzés kérdésének középpontjában pedig a normák megállapítására és a viták rendezésére szolgáló végső hatalom kérdése áll.”[2]

[1] Eredeti nyelv: angol.

[2] Paulsson, J., „Arbitration of international sports disputes”, *Arbitration International*, 9(4). kötet, 1993, 359. o.

2. E szavak ma is ugyanúgy érvényesek, mint 1993-ban, az első közzétételükkor. A jelen ügy tétje az ellenőrzés kérdése: konkrétabban a Fédération Internationale de Football Associationnak (Nemzetközi Labdarúgó-szövetség, FIFA) a viták Court of Arbitration for Sport (Sport Választottbíróság, CAS) előtti rendezésére szolgáló rendszere és az uniós jog szerinti hatékony bírói jogvédelem elve közötti kapcsolat.

II. Az alapeljárás tényállása

A. A főszereplők

3. A felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél, a Royal Football Club Seraing, amelynek székhelye Seraingben (Belgium) található, a belga jog szerint létrehozott nonprofit szervezet, amely az Union Royale Belge des Sociétés de Football Association ASBL-ben (belga királyi labdarúgó-szövetség, a továbbiakban: URBSFA) tagsággal rendelkező Seraing labdarúgóklubot irányítja.

4. Amint azt a kérdést előterjesztő bíróság kifejti, a 2013/2014-es idényben a klubot új vezetők vették át „azzal a szándékkal, hogy a klubot […] visszavigyék a belga, sőt nemzetközi elitbe”. Az „jelenleg még mindig az 1. amatőr osztályban játszik, vagyis a hivatásos labdarúgás előszobájában, amelynek a lehető leghamarabbi elérésére törekszik jogszerű módon, ami magában foglalja a sportbeli és pénzügyi megerősödés lehetőségét”.

5. A felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél támogatása érdekében perbe hívott fél, a Doyen Sports Investment Limited (a továbbiakban: Doyen Sports) egy máltai jog szerinti magánjogi társaság, amelynek székhelye Sliemában (Málta) található. Üzleti tevékenysége az európai labdarúgókluboknak való pénzügyi támogatás nyújtására irányul.[3]

6. Az elsőrendű ellenérdekű fél, a FIFA egy svájci jog szerinti nonprofit szervezet, amelynek székhelye Zürichben (Svájc) található. Az országukban a labdarúgás szervezéséért és ellenőrzéséért felelős nemzeti szövetségeket foglalja magában.

7. A másodrendű ellenérdekű fél, az Európai Labdarúgó-szövetség (UEFA) egy svájci jog szerinti nonprofit szervezet, amelynek székhelye Nyonban (Svájc) található, és amely az európai kontinens nemzeti szövetségeit tömöríti.

8. A harmadrendű ellenérdekű fél, a brüsszeli (Belgium) székhelyű URBSFA egy belga nonprofit szövetség, amely mind az UEFA-ban, mind a FIFA-ban tagsággal rendelkezik.

[3] Alapszabálya szerint a Doyen Sports célja többek között: a) labdarúgók, edzők és menedzserek vásárlása, b) labdarúgók, edzők és menedzserek képviselete, c) labdarúgók, edzők és menedzserek átigazolása különböző klubok között, d) klubok képviselete, e) nyereség szerzése labdarúgóklubokból, illetve aktív szerep azok mindennapi működtetésében, feltéve, hogy tiszteletben tartják a FIFA szabályzatát és bármely más vonatkozó nemzeti vagy nemzetközi szabályzatot, valamint f) kölcsönök nyújtása a labdarúgókluboknak.

B. A jogvita forrását képező FIFA-szabályok

9. A FIFA-nak „A játékosok jogállásáról és átigazolásáról szóló szabályzata” (a továbbiakban: STJ-szabályzat)[4] általános és kötelező szabályokat állapít meg a játékosok jogállására és a szervezett labdarúgásban való részvételi jogosultságára vonatkozóan. E szabályzat egyes rendelkezései közvetlenül kötelezőek a nemzeti szövetségekre nézve, másokat pedig minden egyes szövetségnek be kell építenie a saját szabályzatába.

10. 2014. szeptember 26-án a FIFA sajtóközleményében bejelentette, hogy „a labdarúgás és a játékosok integritásának védelme érdekében a végrehajtó bizottság elvi döntést hozott, amely szerint tilos, hogy a játékosok gazdasági jogaival harmadik személyek rendelkezzenek (úgynevezett *third-party ownership*, a továbbiakban: TPO), és átmeneti időszakot alakítanak ki”.[5]

11. A FIFA a tagjainak címzett, 2014. december 22-én kelt körlevelében tájékoztatta a nemzeti szövetségeket, és így az URBSFA-t is arról, hogy végrehajtó bizottsága a 2014. december 18–19-i ülésein jóváhagyta „az [STJ-]szabályzatba belefoglalandó, arra vonatkozó új rendelkezéseket, hogy a játékosok gazdasági jogaival harmadik személyek rendelkezzenek, és a harmadik személyek klubokra gyakorolt befolyására vonatkozó új rendelkezéseket”, azzal a pontosítással, hogy azok 2015. január 1-jén lépnek hatályba, és hogy azokat a nemzeti szinten kötelező rendelkezések jegyzékébe fel kell venni.

12. Az új szabályok szerint i. a TPO tilalmával ellentétes új megállapodások megkötése teljes mértékben tilos lett 2015. május 1-jétől; ii. ilyen szerződések 2015. január 1. és április 30. között még megköthetők voltak, és hatályba léphettek, de csak az aláírásuktól számított egy évig voltak érvényesek; iii. a 2015. január 1. előtt kötött és hatályba lépett szerződések lejáratuk időpontjáig továbbra is alkalmazandók, de azt követően nem hosszabbíthatók meg.

13. E szabályok értelmében harmadik személy „bármely fél, az átigazolt játékos, az átigazolásban részt vevő két klub, illetve bármely olyan klub kivételével, ahol a játékost igazolták”.[6]

C. A vitatott, harmadik személyekkel kötött szerződések

14. 2015. január 30-án a Royal Football Club Seraing megállapodást kötött a Doyen Sports-szal, amelynek lejártát 2018. július 1-jében határozták meg. E megállapodás szervezte meg a felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél bármely olyan játékosa tekintetében a jövőbeni finanszírozási megállapodások megkötését, akiket a felek közös megegyezéssel választanak ki, és szabályozta a három, név szerint megjelölt játékos gazdasági jogainak átruházását. A Doyen Sports

[4] Elérhető itt: https://digitalhub.fifa.com/m/69b5c4c7121b58d2/original/Regulations-on-the-Status-and-Transfer-of-Players-June-2024-edition.pdf.

[5] „A labdarúgók háromféle joggal rendelkeznek: szövetségi, munkavállalói és gazdasági jogokkal. […] A szövetségi jogok a játékos azon jogára és kötelezettségére vonatkoznak, hogy nyilvántartásba vetesse magát a klubja székhelye szerinti ország irányító szövetségénél (például a United States Soccer Federationnél [az Egyesült Államok labdarúgó-szövetsége]). […] A labdarúgó jogainak második típusa a munkavállalói jog, amely a munkaszerződésre vonatkozik. […] A harmadik és egyben utolsó jog, amellyel a labdarúgó rendelkezik, a gazdasági joga. […] Míg a szövetségi és a munkavállalói jogok kizárólag a klubok és a játékosok közötti viszonyban állnak fenn, addig a játékosok gazdasági jogai nem, ami lehetővé tette, hogy harmadik személyek szerződést kössenek a játékosokkal gazdasági jogaik átruházására vonatkozóan, hogy beszedhessék a klubok által a játékosokért fizetett átigazolási díjakat.” Williams, B., „The fate of third party ownership of professional footballers’ rights: Is a complete prohibition necessary”, *Texas Review of Entertainment & Sports Law*, 10. kötet, 2008, 79. o., 83. o.

[6] STJ-szabályzat, Fogalommeghatározások, 14. pont.

„a szövetségi jogokból származó pénzügyi érték” 30%-ának jogosultja lett, a Royal Football Club Seraing pedig vállalta, hogy a játékosok gazdasági jogaiban fennálló részesedését „függetlenül és önállóan” harmadik személyre nem ruházza át.

15. 2015. július 7-én a Royal Football Club Seraing és a Doyen Sports a 2015. január 30-i megállapodáshoz hasonló, második megállapodást kötött egy név szerint megjelölt, új játékos gazdasági jogai 25%-ának átruházásáról.

D. A választottbírósági ítélet

16. 2015. szeptember 4-én a FIFA fegyelmi bizottsága megállapította a Royal Football Club Seraing felelősségét a fent hivatkozott FIFA-szabályok megsértése miatt, mivel megkötötte a két megállapodást, négy átigazolási időszakra (két évre) megtiltotta számára a játékosok igazolását, és 150 000 svájci frank (CHF) összegű bírság megfizetésére kötelezte.

17. 2016. január 7-én a FIFA fellebbezési tanácsa elutasította a Royal Football Club Seraing e határozattal szemben benyújtott fellebbezését.

18. 2016. március 9-én a Royal Football Club Seraing fellebbezést nyújtott be e 2016. január 7-i határozattal szemben a CAS-hez, amelyhez a FIFA alapszabályában[7] foglalt választottbírósági szabályoknak megfelelően fordult.

19. 2017. március 9-i ítéletében a CAS megállapította, hogy az alkalmazandó jogot a FIFA és a svájci jog szabályai, beleértve az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezményt (EJEE, kihirdette: az 1993. évi XXXI. törvény), valamint az uniós jog, különösen a Szerződések szabad mozgásra és versenyre vonatkozó rendelkezései[8] jelentik.

20. A CAS megállapította az STJ-szabályzat új rendelkezéseinek jogszerűségét. A FIFA fegyelmi határozatát illetően a CAS három átigazolási időszakra csökkentette a játékosok átigazolásának tilalmát, és fenntartotta a bírságot.

21. 2017. május 15-én a felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél a 2017. március 9-i ítélet hatályon kívül helyezése iránti keresetet nyújtott be a Tribunal fédéralhoz (szövetségi bíróság, Svájc). Ez utóbbi 2018. február 20-i ítéletével elutasította e keresetet.

E. Az alapeljáráshoz vezető per

22. 2015. április 3-án a Doyen Sports a Tribunal de commerce francophone de Bruxelles (brüsszeli francia nyelvű kereskedelmi bíróság, Belgium) előtt keresetet indított a FIFA, az UEFA és az URBSFA ellen, amely keresethez 2015. július 8-án csatlakozott a Royal Football Club Seraing.

23. A felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél többek között azt kérte e bíróságtól, hogy állapítsa meg az STJ-szabályzat új szabályai által kizárt gyakorlatok (a TPO és az úgynevezett *third-party investment*) teljes tilalmának az uniós jogra tekintettel fennálló jogellenességét. A felülvizsgálati

[7] A jelen ügyre a FIFA alapszabályának 2016. évi változata alkalmazandó, amely itt érhető el: https://www.icsspe.org/system/files/FIFA%20Statutes.pdf. A FIFA alapszabályát 2024-ben módosították, amely változat itt érhető el: https://digitalhub.fifa.com/m/16d1f7349fa19ade/original/FIFA-Statutes-2024.pdf.

[8] Ezeket a külföldi jognak a Loi fédérale du 18 décembre 1987 sur le droit international privé (a nemzetközi magánjogról szóló, 1987. december 18-i svájci szövetségi törvény) 19. cikke értelmében vett kógens rendelkezéseinek tekintették.

kérelmet előterjesztő fél különösen azt állítja, hogy az említett tilalom ellentétes a tőke szabad mozgásával, a szolgáltatásnyújtás szabadságához való joggal, a munkavállalók szabad mozgásához való joggal és a versenyjoggal.

24. A felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél azt kérte továbbá, hogy a régi Code civil (belga polgári törvénykönyv) 1382. cikke alapján fizessenek meg részére az STJ-szabályzat új szabályainak alkalmazása következtében elszenvedett károk megtérítése címén 500 000 euró ideiglenes összeget.

25. 2016. november 17-i ítéletével a Tribunal de commerce francophone de Bruxelles (brüsszeli francia nyelvű kereskedelmi bíróság) megállapította joghatóságának hiányát a felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél kérelmeinek elbírálására. 2016. december 19-én a Royal Football Club Seraing fellebbezést nyújtott be a Cour d'appel de Bruxelles-hez (brüsszeli fellebbviteli bíróság, Belgium) e határozattal szemben. [9]

26. Fellebbezésében a Royal Football Club Seraing a nemzeti jog alapján kérte a FIFA, az UEFA és az URBSFA felelősségének megállapítását. Azt állította, hogy a három ellenérdekű fél megsérti az uniós jogot azáltal, hogy megakadályozta őt abban, hogy „*third-party investment*" vagy „*third-party ownership*" szerződéseket kössön, hogy az uniós jog e megsértése megfosztja őt egy finanszírozási vagy fejlesztési eszköztől, és hogy a fegyelmi szankciók hátrányos következményekkel jártak.

27. A felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél azt kérte a Cour d'appel de Bruxelles-től (brüsszeli fellebbviteli bíróság), hogy állapítsa meg az STJ-szabályzat 18a. és 18b. cikkének jogellenességét, mivel azok sértik az uniós jogot és az EJEE-t, ami véleménye szerint a FIFA felelősségét vonja maga után.

28. A CAS választottbírósági ítéletének és a Tribunal fédéral (szövetségi bíróság) felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél által az említett ítélet hatályon kívül helyezése iránt indított keresetet elutasító ítéletének (lásd a fenti 19–21. pontot) meghozatalára egyaránt a fellebbezési eljárás ideje alatt került sor. Ez a következőképpen befolyásolta a Cour d'appel de Bruxelles (brüsszeli fellebbviteli bíróság) ítéletét.

29. A Cour d'appel de Bruxelles (brüsszeli fellebbviteli bíróság) 2019. december 12-én megállapította, hogy a nemzeti jogból az következik, hogy a választottbírósági ítélet a meghozatalának időpontjától kezdve jogerős, anélkül, hogy előzetesen végrehajthatóvá nyilvánítási eljárást kellene indítani. Úgy ítélte meg, hogy a CAS ítélete jogerős, és azt követően, hogy a Tribunal fédéral (szövetségi bíróság) 2018. február 20-án elutasította a hatályon kívül helyezés iránti keresetet, jogerőre emelkedett.

30. Amint azt az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kifejti, a belga Loi portant le Code de droit international privé (nemzetközi magánjogi törvénykönyv) 22. cikkének (1) bekezdése értelmében Belgiumban a meghozatalának helye szerinti államban végrehajtható minden külföldi ítéletet eljárás nélkül automatikusan el kell ismerni. A Cour d'appel de Bruxelles (brüsszeli fellebbviteli bíróság) tehát az ítélt dolog erejét kapcsolta a Tribunal fédéral (szövetségi bíróság) 2018. február 20-i ítéletéhez, amely így akadályát képezte annak, hogy a felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél a Cour d'appel de Bruxelles (brüsszeli fellebbviteli bíróság) előtt megkérdőjelezhesse a CAS ítéletének érvényességét.

[9] E fellebbezés benyújtására tehát azt követően került sor, hogy a felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél fellebbezést nyújtott be a CAS-hoz, de még azt megelőzően, hogy a CAS meghozta volna a választottbírósági ítéletet.

31. Ezen ítélet többek között elbírálja az STJ-szabályzat új szabályainak az uniós joggal való összeegyeztethetőségére vonatkozó vitatott kérdést. Ennek az a következménye, hogy a Cour d'appel de Bruxelles (brüsszeli fellebbviteli bíróság) nem hozhat döntést az uniós jog esetleges megsértése tárgyában, és ezért a Bíróság elé sem terjesztheti e kérdéseket.

32. A Cour d'appel de Bruxelles (brüsszeli fellebbviteli bíróság) mint elfogadhatatlanokat vagy megalapozatlanokat elutasította az uniós jog és az EJEE-ben biztosított jogok megsértésére alapított jogalapokat. Azt is megállapította, hogy a fegyelmi szankciók jogellenességére vonatkozó jogalap, amely a választottbíráskodás kényszerjellegéből következik, nem megalapozott, mert a CAS joghatóságát a választottbírósági eljárásban részt vevő egyik fél sem vitatta.

33. 2019. december 12-i ítéletével a Cour d'appel de Bruxelles (brüsszeli fellebbviteli bíróság) tehát elutasította a Tribunal de commerce francophone de Bruxelles (brüsszeli francia nyelvű kereskedelmi bíróság) 2016. november 17-i ítéletével szemben benyújtott fellebbezést, és megalapozatlannak ítélte a Royal Football Club Seraing által benyújtott kérelmeket.

34. A Royal Football Club Seraing felülvizsgálati kérelmet nyújtott be ezen ítélettel szemben a kérdést előterjesztő bírósághoz, a Cour de cassation-hoz (semmítőszék, Belgium).

III. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések és a Bíróság előtti eljárás

35. E körülmények között a Cour de cassation (semmítőszék) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Ellentétes-e az [EUSZ 19. cikknek] az [EUMSZ 267. cikkel] és az Európai Unió Alapjogi Chartájának [a továbbiakban: Charta] 47. cikkével összefüggésben értelmezett (1) bekezdésével a belga Code judiciaire (a bíróságokról szóló törvénykönyv) 24. cikkéhez és 171[3]. cikkének 9. §-ához hasonló, a *res iudicata* elvének rögzítésére irányuló nemzeti jogi rendelkezések olyan választottbírósági ítéletre történő alkalmazása, amelynek az európai uniós joggal való összeegyeztethetőségét olyan állam bírósága vizsgálta meg, amely nem tagja az Európai Uniónak, és amely bíróság nem jogosult arra, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel forduljon az Európai Unió Bíróságához?

2) Ellentétes-e az [EUSZ 19. cikknek] az [EUMSZ 267. cikkel] és [a Charta] 47. cikkével összefüggésben értelmezett (1) bekezdésével az olyan nemzeti jogszabály alkalmazása, amely harmadik személyekkel szemben – ellenkező bizonyíték hiányában, amelyet nekik kell szolgáltatniuk – bizonyító erőt tulajdonít egy olyan választottbírósági ítéletnek, amelynek az európai uniós joggal való összeegyeztethetőségét olyan állam bírósága vizsgálta meg, amely nem tagja az Európai Uniónak, és amely bíróság nem jogosult arra, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel forduljon az Európai Unió Bíróságához?"

36. Írásbeli észrevételeket nyújtott be a Royal Football Club Seraing, a Doyen Sports, a FIFA, az URBSFA, az UEFA, a belga, a német, a francia és a litván kormány, valamint az Európai Bizottság.

37. 2024. október 1-jén tárgyalás tartására került sor, amelyen a Royal Football Club Seraing, a Doyen Sports, a FIFA, az URBSFA, az UEFA, a belga, a görög, a francia, a litván és a holland kormány, valamint a Bizottság szóbeli észrevételeket terjesztett elő.

IV. Elemzés

38. Előnyére vagy hátrányára (hogy a nyitó idézet szellemében folytassam),[10] a sport manapság olyan önálló rendszerként működik, amelyben az időnként igen befolyásos és gazdag sportszervezetek gyakorolják a szabályozási hatásköröket.[11] A labdarúgásban, amelynek legfőbb szabályozó szervezete a FIFA, minden bizonnyal ez a helyzet. A részvételhez a kluboknak és a sportolóknak be kell tartaniuk a FIFA által elfogadott szabályokat.

39. A sport ugyanakkor gazdasági tevékenység. A sporttevékenység ezért az uniós jog azon rendelkezéseinek hatálya alá tartozik, amelyek ilyen gazdasági tevékenység esetén alkalmazandók.[12] A Bíróság megállapította, hogy a sport a szabad mozgásra vonatkozó szabályok, a versenyjog és az uniós jog általános elveinek, köztük különösen az arányosság és a hátrányos megkülönböztetés tilalma elvének a hatálya alá tartozik.[13]

40. A FIFA alapszabálya szerint a FIFA sportszabályaival kapcsolatban esetlegesen felmerülő minden vitát a FIFA saját vitarendezési rendszerén keresztül kell rendezni, amely a CAS-t jelöli ki kizárólagos és kötelező fellebbviteli szervként.

41. Ha azonban egy FIFA-szabály vagy egy ilyen szabályon alapuló határozat potenciálisan sérti egy magánszemély uniós jogon alapuló jogát, az Európai Unió alkotmányos rendszere biztosítja e magánszemély számára a jelenleg a Charta 47. cikkében kifejezésre jutó hatékony bírói jogvédelemhez való jogot.

42. Az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése értelmében, amelynek értelmezését a kérdést előterjesztő bíróság kérte, a tagállamok kötelesek biztosítani, hogy az uniós jog alanyait ténylegesen megillesse ez az alapvető jog.[14]Ez azt jelenti, hogy a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy az a

[10] Lásd még e tekintetben: Maduro, M. P., és Weiler, J. H. H., „»Integrity«, »independence« and the internal reform of FIFA: A view from the trenches”, in: Geeraert, A., és van Ekeren, F. (szerk.), *Good Governance in Sport – Critical Reflections*, Routledge, 2022, 129–136. o.

[11] Egy közelmúltbeli ügyben Szpunar főtanácsnok megállapította, hogy „[g]yakran nehezen tagadható, hogy egyes magánjogi szervezetek az államhoz hasonló módon járnak el, akár puszta gazdasági erejük révén, akár azon mód miatt, ahogy »szabályokat« fogadnak el”. Szpunar főtanácsnok FIFA-ügyre vonatkozó indítványa (C-650/22, EU:C:2024:375, 33. pont). Ebből azt a következtetést vonta le, hogy a FIFA a szabad mozgásra vonatkozó szabályok hatálya alá tartozik. Államszerű szerepének és szabályozási hatáskörének másik példájaként a FIFA 2017-ben közzétette saját emberi jogi politikáját. E politika vegyes sikerének értékelését illetően lásd: Mercado Jaén, P. J., Bistaraki, A., és Schubert, M., „Between rhetoric and reality: Effects of FIFA’s human rights policy on its organisational structures and procedures”, *International Journal of Sport Policy and Politics*, 16(3). kötet, 2024, 499. o.

[12] A Bíróság ezt már az 1974. december 12-i Walrave és Koch ítéletében (36/74, EU:C:1974:140, 4. pont) is így vélte. Lásd: 2024. október 4-i FIFA-ítélet (C-650/22, EU:C:2024:824, 75. pont); 2023. december 21-i European Superleague Company ítélet (C-333/21, EU:C:2023:1011, 83. pont).

[13] 2023. december 21-i European Superleague Company ítélet (C-333/21, EU:C:2023:1011, 85–88. pont).

[14] 2018. február 27-i Associação Sindical dos Juízes Portugueses ítélet (C-64/16, EU:C:2018:117, 34. pont). Lásd még: 2022. február 22-i RS (Alkotmánybírósági ítéletek hatása) ítélet (C-430/21, EU:C:2022:99, 39. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

magánszemély, aki az uniós jogon alapuló jogának megsértésére hivatkozik, olyan, a törvény által megelőzően létrehozott független bírósághoz [15] fordulhasson, [16] amely jogosult az EUMSZ 267. cikk alapján előzetes döntéshozatal iránti kérelmet a Bíróság elé terjeszteni. [17]

43. Ezért az uniós jogon alapuló, a CAS ítéletével érvényességükben megerősített FIFA-szabályok által állítólag megsértett jogok bírói védelmét olyan bíróságnak kell biztosítania, amely megfelel az EUMSZ 267. cikk szerinti „bíróság” fogalmának.

44. A CAS, illetve az ítéleteinek felülvizsgálatára hatáskörrel rendelkező svájci szövetségi bíróság nem ilyen bíróság. Így a FIFA szabályainak az uniós jogon alapuló jogokkal való összeegyeztethetőségére vonatkozó értékelésük nem felel meg a hatékony bírói jogvédelem uniós jogi követelményének.

45. Ez elvezet bennünket a jelen ügyhöz. A jelen ügy az EUMSZ 267. cikk értelmében vett „bíróság” előtt folyamatban lévő jogvitából ered.

46. A belga bíróságok előtt a felek azt állították, hogy a FIFA TPO-ra vonatkozó tilalma megakadályozza őket az uniós jog által biztosított jogaik gyakorlásában. Ezért annak megállapítását és az azzal okozott károk megtérítését kérték, hogy ezek a CAS által időközben érvényességükben megerősített FIFA-szabályok nem egyeztethetők össze az uniós joggal.

47. Eddig rendben is lenne. A fentiekből az a következtetés vonható le, hogy a feleknek lehetőségük volt arra, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztésére jogosult bírósághoz forduljanak. A hatékony bírói jogvédelem elve mindazonáltal mégis sérülhet, mert a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságok nem tudtak hatékony jogorvoslatot biztosítani a (belga) nemzeti jog azon szabálya miatt, amely szerint a CAS-nek a svájci szövetségi bíróság által helybenhagyott ítéletei az ítélt dolog erejével bírnak. E szabály, mint kifejtették, megakadályozza őket abban, hogy a jelen ügyben megvizsgálják a FIFA szabályainak az uniós joggal való összeegyeztethetőségét.

48. Ellentétes-e az ilyen szabály a hatékony bírói jogvédelem elvével?

49. Úgy tűnik számomra, hogy e kérdésre egyértelműen igenlő választ kell adni.

50. Az írásbeli észrevételek és a tárgyaláson folytatott viták azonban felvetettek egy általánosabb kérdést: megkövetel-e az uniós jog olyan különleges jogorvoslati lehetőséget, amely elegendő a hatékony bírói jogvédelem biztosításához a sport területén hozott választottbírósági ítéletek esetében? Ezért röviden e vitával is foglalkozom.

[15] A független bíróság követelményét illetően lásd: 2019. június 24-i Bizottság kontra Lengyelország (A legfelsőbb bíróság függetlensége) ítélet (C-619/18, EU:C:2019:531, 57. és 58., 71–77. pont); a törvény által megelőzően létrehozott bíróság követelményét illetően lásd: 2021. október 6-i W.Ż. (A legfelsőbb bíróság rendkívüli felülvizsgálati és közjogi tanácsa – Kinevezés) ítélet (C-487/19, EU:C:2021:798, 126–130. pont).

[16] Ahogyan azt a Bíróság az 1986. május 15-i Johnston ítélet (222/84, EU:C:1986:206, 18. és 19. pont) óta következetesen kimondja.

[17] 2021. október 6-i Consorzio Italian Management és Catania Multiservizi ítélet (C-561/19, EU:C:2021:799, 51. pont), amelyben a Bíróság a Charta 47. cikkére hivatkozott annak igazolása érdekében, hogy a végső fokon eljáró bíróságok kötelesek megindokolni, hogy miért döntöttek úgy, hogy nem terjesztenek elő előzetes döntéshozatal iránti kérelmet. Ez azt mutatja, hogy a Bíróság az előzetes döntéshozatali eljárás funkcióját a hatékony bírói jogvédelem elvének megvalósításában látja. Lásd még: 2021. november 23-i IS (Az előzetes döntéshozatalra utaló végzés törvénysértő jellege) ítélet (C-564/19, EU:C:2021:949, 76. pont), amelyben a Bíróság úgy vélte, hogy „[a]z EUMSZ 267. cikk által a nemzeti bíróságokra ruházott hatáskör gyakorlásának korlátozása leszűkítené a magánszemélyeket az uniós jog alapján megillető jogok hatékony bírói védelmét”.

51. Elemzésem szerkezete a következő. Először ismertetem a FIFA vitarendezési mechanizmusának szerkezetét (A. szakasz). Ezt követően – a hangsúlyt az első kérdésre fektetve – kifejtem álláspontomat arról, hogy milyen választ kell adni az előzetes döntéshozatalra előterjesztett két kérdésre (B. és C. szakasz).

A. A FIFA alapszabályának CAS-ra vonatkozó rendelkezései

52. 1981-ben a Nemzetközi Olimpiai Bizottság (NOB) akkori elnöke, Juan Antonio Samaranch felvetette egy sportspecifikus bíróság ötletét. A CAS 1984-ben kezdte meg működését, miután a NOB ratifikálta alapszabályát. Samaranch NOB-elnök állítólag azt remélte, hogy a CAS „a világ sportjának legfelsőbb bíróságává" válik.[18] A CAS honlapja, amely bemutatja ezt a történetet, azt állítja, hogy „a CAS joghatóságát semmiképpen sem szabad a sportolókra vagy a szövetségekre kényszeríteni, hanem annak szabadon hozzáférhetőnek kell maradnia a felek számára".[19]

53. A sportszervezetek többsége, köztük a FIFA, kezdetben nem folyamodott a CAS igénybevételéhez.[20] 1984 óta azonban sok minden megváltozott.

54. Az uniós joggal foglalkozó jogtudósok révén megismerhetjük, hogy a CAS milyen jelentős átalakuláson ment keresztül a Bíróság 1995. évi Bosman ítéletét követően.[21] A CAS választottbírósági ítéleteinek száma az egekbe szökött 1995 után. Ezért a FIFA a kezdeti vonakodás ellenére olyan választottbírósági kikötést foglalt az alapszabályába, amely a CAS-t jelöli ki az ilyen jogviták tekintetében hatáskörrel rendelkező bíróságként. Kezdetben a CAS joghatósága fakultatív volt a labdarúgás területén felmerülő jogviták tekintetében.[22]

55. Napjainkban azonban a FIFA alapszabályának értelmében a CAS joghatósága a labdarúgás területén kizárólagos és kötelező.

56. A FIFA alapszabálya 57. cikkének (1) bekezdése elismeri a CAS joghatóságát a FIFA, a tagszövetségei, a konföderációk, a ligák, a klubok, a játékosok, a tisztviselők, a játékosügynökök és az engedéllyel rendelkező mérkőzésügynökök közötti jogviták rendezése tekintetében.

57. A FIFA szervei által hozott jogerős határozatokkal, valamint a konföderációk, tagszövetségek vagy ligák által hozott határozatokkal szemben fellebbezés nyújtható be a CAS-hez, amely nem rendelkezik halasztó hatállyal.[23] A fellebbezést a megtámadott határozat közlésétől számított 21 napon belül kell benyújtani a CAS-hez, és az csak az összes többi belső eljárási lehetőség kimerítését követően nyújtható be.[24]

[18] McLaren, R. H., „Twenty-five years of the Court of Arbitration for Sport: A look in the rear-view mirror", *Marquette Sports Law Review*, 20. kötet, 2010, 305. o., 306. o.

[19] Elérhető itt: https://www.tas-cas.org/en/general-information/history-of-the-cas.html.

[20] Nafziger, J. A. R., „International sports law: A replay of characteristics and trends", *American Journal of International Law*, 86. kötet, 1992, 489. o., 508. o.

[21] 1995. december 15-i Bosman ítélet (C-415/93, EU:C:1995:463). Lásd e tekintetben: Duval, A., „The Court of Arbitration for Sport and EU law: Chronicle of an encounter", *Maastricht Journal of European and Comparative Law*, 22(2). kötet, 2015, 224. o., 226. o.

[22] Az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) a Mutu és Pechstein ítéletben kifejtette, hogy a FIFA 2001. évi szabályai nem tiltották meg a játékosoknak, hogy rendes bíróságokhoz forduljanak, és így nem tették kötelezővé a választottbírósági eljárást. EJEB, 2019. február 4., Mutu és Pechstein kontra Svájc ítélet, CE:ECHR:2018:1002JUD004057510, 116. §.

[23] Lásd a FIFA alapszabályának 58. cikkének (1) bekezdését. Ugyanezen, a harmadik albekezdésében szereplő rendelkezés azonban kizárja a CAS joghatóságát a) a játékszabályok megsértésével, b) (a doppinghatározatok kivételével) a legfeljebb négy mérkőzésre vagy három hónapra szóló eltiltásokkal és c) az olyan határozatokkal kapcsolatos fellebbezések tekintetében, amelyekkel szemben fellebbezés nyújtható be valamely olyan független és megfelelően létrehozott választottbírósághoz, amelyet valamely szövetség vagy konföderáció szabályai elismernek.

[24] A FIFA alapszabálya 58. cikkének 1. és 2. bekezdése.

58. Végül a FIFA alapszabályának 59. cikke a következőképpen rendelkezik:

„1. A konföderációk, a tagszövetségek és a ligák vállalják, hogy a CAS-t elismerik független igazságügyi hatóságként, és biztosítják, hogy tagjaik, a hozzájuk tartozó játékosok és tisztviselők tiszteletben tartsák a CAS által hozott határozatokat. Ugyanez a kötelezettség vonatkozik a játékosügynökökre és az engedéllyel rendelkező mérkőzésügynökökre is.

2. A rendes bíróságokhoz fordulás tilos, kivéve, ha a FIFA szabályzata ezt kifejezetten lehetővé teszi. A rendes bíróságokhoz fordulás az ideiglenes ések minden fajtája tekintetében is tilos.

3. A szövetségek az alapszabályukba vagy a szabályzatukba olyan kikötést illesztenek, amely kimondja, hogy tilos a szövetségen belüli jogvitákkal vagy a ligákat, a ligák tagjait, a klubokat, a klubok tagjait, a játékosokat, a tisztviselőket és a szövetség egyéb tisztségviselőit érintő jogvitákkal rendes bíróságokhoz fordulni, kivéve, ha a FIFA szabályzata vagy kötelező jogi rendelkezések kifejezetten lehetővé teszik vagy előírják a rendes bíróságokhoz fordulást. A rendes bíróságokhoz fordulás lehetősége helyett választottbírósági eljárásról kell rendelkezni. Az ilyen jogvitákkal a szövetség vagy konföderáció szabályai által elismert, független és megfelelően létrehozott választottbírósághoz vagy a CAS-hez kell fordulni.

A szövetségek biztosítják továbbá, hogy e rendelkezést a szövetségben végrehajtsák, szükség esetén a szövetség tagjaira vonatkozó kötelezettség előírásával. A szövetségek szankciókat szabnak ki minden olyan félre, aki nem tartja tiszteletben e kötelezettséget, és biztosítják, hogy az ilyen szankciókkal szembeni fellebbezéseket szintén szigorúan választottbírósághoz, ne pedig rendes bíróságokhoz kelljen benyújtani.”

59. Ezért – az International Skating Union (Nemzetközi Korcsolyázó Szövetség, ISU) választottbírósági rendszeréhez [25] hasonlóan – a FIFA szabályai szerinti, labdarúgással kapcsolatos jogvitával kötelező a kizárólagos joghatósággal rendelkező CAS-hez fordulni. A FIFA e kizárólagos joghatóságra hivatkozva vitatta az alapügyben első fokon eljáró bíróság joghatóságát. [26]

60. Az egyetlen rendes bíróság, amely felülvizsgálhatja a CAS által hozott választottbírósági ítéletet, a svájci szövetségi bíróság. E bíróság azonban csak kevés indok alapján vizsgálhatja felül a választottbírósági ítéleteket. [27] A Semenya kontra Svájc ítéletben az EJEB megállapította, hogy a CAS ítéletének a svájci szövetségi bíróság által elvégzett felülvizsgálata annyira korlátozott volt, hogy nem volt alkalmas az alapvető jogok védelmének biztosítására. [28]

[25] Lásd: 2023. december 21-i International Skating Union kontra Bizottság ítélet (C-124/21 P, EU:C:2023:1012, 223. pont).

[26] A FIFA ugyanezt tette abban az alapeljárásban is, amelyben sor került a Bíróság 2024. október 4-i FIFA (C-650/22, EU:C:2024:824, 32. pont) ítéletének alapjául szolgáló előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztésére.

[27] Ezen okokat a Loi fédérale
sur le droit international privé (a nemzetközi magánjogról szóló svájci szövetségi törvény, elérhető a következő oldalon: https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/1988/1776_1776_1776/en) 190. cikke határozza meg. E bíróság hatályon kívül helyezhet egy választottbírósági ítéletet, ha az ellentétes a svájci jog értelmében vett közrenddel.

[28] EJEB, 2023. július 11., Semenya kontra Svájc ítélet, CE:ECHR:2023:0711JUD001093421, 234–240. §.

B. Az első kérdésről

61. Első kérdésében a kérdést előterjesztő bíróság lényegében azt kérdezi, hogy ellentétes-e a hatékony bírói jogvédelem elvével az olyan nemzeti szabályozás, amely az ítélt dolog erejével ruház fel egy választottbírósági ítéletet, ha az uniós joggal való összeegyeztethetőséget egy harmadik ország bírósága vizsgálta meg. [29]

62. Nem ez az első eset, hogy a Bíróságot arra kérik, hogy értelmezze a választottbíráskodás és az uniós jog közötti kapcsolatot, valamint a választottbírósági ítéletek bírósági felülvizsgálatának terjedelmét. Ezért a Bíróság előtti eljárás résztvevői mindannyian a Bíróság választottbíráskodással kapcsolatos egyik vagy másik ítélkezési gyakorlatában próbálták megtalálni a jelen ügyben adandó válaszokat. Így egyrészt megvitatták a Nordsee [30] és az Eco Swiss [31] ügyből levezethető ítélkezési gyakorlatot, másrészt pedig az Achmea ítéletet. [32]

63. Annak elemzését követően, hogy e két ítélkezési gyakorlat milyen mértékben lehet vagy nem lehet releváns a FIFA választottbírósági rendszere szempontjából (1. és 2. alszakasz), azt fogom javasolni a Bíróságnak, hogy dolgozzon ki egy, a CAS által a FIFA vitarendezési rendszerében végzetthez hasonló kötelező választottbíráskodáshoz illő különleges értelmezést. Véleményem szerint ezt a megoldást javasolta már az International Skating Union ítélet [33] is (3. alszakasz).

1. A Nordsee/Eco Swiss ítélkezési gyakorlat alkalmazhatósága

64. A FIFA, az UEFA, valamint a belga, a francia és a litván kormány valamilyen módon egyaránt azt állította, [34] hogy a nemzeti bíróságok a Bíróság Eco Swiss ítéletével összhangban az uniós közrendre tekintettel felülvizsgálhatják a CAS-nek a FIFA-szabályok érvényességét megerősítő ítéleteit.

65. Emlékeztetőül, ez az ítélkezési gyakorlat a Nordsee ítélettel kezdődött, amelyben a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a felek által önként vállalt kereskedelmi választottbírósági eljárásban döntést hozó választottbíróság nem minősül az EUMSZ 267. cikk értelmében vett „bíróságnak”. [35]

66. A Bíróság még azt sem tartotta problémásnak, ha egy ilyen választottbíróságnak az előzetes döntéshozatal iránti kérelem benyújtásának lehetősége nélkül kell alkalmaznia az uniós jogot, mert annak választottbírósági ítéletei a nemzeti jog alapján különböző eljárásokban

[29] Írásbeli észrevételeiben és a tárgyaláson a belga kormány azzal érvelt, hogy a kérdést előterjesztő bíróság tévesen ismertette a nemzeti jogot, és hogy a szóban forgó szabályozás ténylegesen lehetővé teszi a választottbírósági ítélet felülvizsgálatát, ha a bírósági felülvizsgálatot egy harmadik ország bírósága végezte el. Úgy vélem, hogy a feltett kérdésre adandó válasz nem a belga jog, hanem az uniós jog helyes értelmezésétől függ. A nemzeti bíróság feladata, hogy a Bíróságtól kapott választ az előtte folyamatban lévő ügyre alkalmazza, és ennek megfelelően értelmezze a vonatkozó nemzeti jogot.

[30] 1982. március 23-i Nordsee ítélet (102/81, EU:C:1982:107).

[31] 1999. június 1-jei Eco Swiss ítélet (C-126/97, EU:C:1999:269).

[32] 2018. március 6-i Achmea ítélet (C-284/16, EU:C:2018:158).

[33] 2023. december 21-i International Skating Union kontra Bizottság ítélet (C-124/21 P, EU:C:2023:1012).

[34] A francia kormány a tárgyaláson azzal érvelt, hogy a CAS általi választottbíráskodás egyszerűen az Eco Swiss ítélet értelmében vett kereskedelmi választottbíráskodást jelent. Bár a labdarúgó-szervezetek nem fogalmaztak ilyen egyértelműen, mindannyian azzal érveltek, hogy a CAS választottbírósági ítéleteire az említett ítéletben meghatározott korlátozásoknak kell vonatkozniuk.

[35] 1982. március 23-i Nordsee ítélet (102/81, EU:C:1982:107, 13. pont). Az e megállapítást kritizáló szakirodalmat illetően lásd: Duval, A. (fenti 21. lábjegyzet), 31. lábjegyzet. A Bíróság azt is megállapította, hogy egyes választottbíróságok megfelelnek e követelménynek, ha azokat törvény hozta létre, határozataik kötelező erejűek a felekre nézve, és joghatóságuk nem a felek megállapodásától függ. Lásd például: 1989. október 17-i Handels- og Kontorfunktionærernes Forbund i Danmark ítélet (109/88, EU:C:1989:383, 7–9. pont); 2014. június 12-i Ascendi Beiras Litoral e Alta, Auto Estradas das Beiras Litoral e Alta ítélet (C-377/13, EU:C:2014:1754, 22–35. pont); 2014. február 13-i Merck Canada végzés (C-555/13, EU:C:2014:92, 16–18. pont).

felülvizsgálhatók a tagállami bíróságok előtt.[36] A választottbírósági ítéletek különösen nem végrehajthatók önmagukban, hanem azokat előbb egy „rendes" bíróságnak végrehajthatóvá kell nyilvánítania. Egy ilyen eljárásban aztán az említett nemzeti bíróságok a Bíróság elé terjeszthetik vagy kötelesek terjeszteni az uniós jog értelmezésének kérdését.

67. Az Eco Swiss ügyben felmerült jogvita egy választottbírósági ítélet végrehajtására irányuló, a nemzeti bíróság előtt folytatott ilyen eljárásból eredt. Az Eco Swiss ítéletben a Bíróság elfogadta, hogy a választottbírósági eljárás hatékonyságát biztosítani kívánó követelmények igazolhatják a bírósági felülvizsgálat korlátozott terjedelmét.[37] Így az uniós jog szempontjából elfogadhatónak tekintette a bírósági felülvizsgálatot a közrendi kérdésekre korlátozó nemzeti szabályt. Ugyanebben az ügyben a Bíróság megállapította, hogy az uniós közrend magában foglalja a jelenlegi EUMSZ 101. és EUMSZ 102. cikket.[38]

68. Hogy mi képezi az uniós közrend részét, és mi nem, még nem került általános jelleggel megállapításra.[39] A Bíróság inkább eseti alapon válaszolt erre a kérdésre.[40] Mindazonáltal a jelen ügyben nincs szükség e fogalom értelmezésére. Ami jelentőséggel bír, az az, hogy a kereskedelmi választottbíráskodással kapcsolatban a Bíróság elfogadta, hogy a választottbírósági ítéletek bírósági felülvizsgálatának terjedelme korlátozott lehet.[41]

69. Mennyiben alkalmazható a fenti ítélkezési gyakorlat a CAS-nek a FIFA alapszabálya szerinti választottbíráskodására?

70. Véleményem szerint az említett választottbíráskodás két fő okból különbözik a kereskedelmi választottbíráskodástól.

71. Az első a kereskedelmi választottbíráskodás önkéntes jellegében rejlik, szemben a FIFA választottbíráskodási szabályainak kötelező jellegével.

72. Az Eco Swiss ítélkezési gyakorlat tárgyát képező kereskedelmi választottbíráskodás egyik lényeges jellemzője a választottbírósági kikötés mindkét fél általi önkéntes elfogadása.[42] Az ilyen választottbíráskodás önkéntes választása révén a felek ki kívánják zárni a rendes bíróságok bevonását és esetlegesen a jogrendszer egyes szabályainak alkalmazását. A Bíróság figyelembe vette a kereskedelmi ügyekben történő választottbíráskodás e jellegét és célját, és ezért arra a következtetésre jutott, hogy az ilyen választottbíráskodásból eredő ítéletek bírósági felülvizsgálata

[36] A Bíróság így kifejtette, hogy „[az uniós jogi kérdéseket] a rendes bíróságok különösen a választottbíróságokkal […] folytatott együttműködésük keretében[,] a választottbírósági ítélet felülvizsgálatának keretében […] felülvizsgálhatják […], ha azok […] végrehajthatóvá nyilvánítás, vagy az alkalmazandó nemzeti jogban előírt bármely más jogorvoslati vagy felülvizsgálati kérelem útján eléjük kerülnek". 1982. március 23-i Nordsee ítélet (102/81, EU:C:1982:107, 14. pont).

[37] 1999. június 1-jei Eco Swiss ítélet (C-126/97, EU:C:1999:269, 35. pont).

[38] 1999. június 1-jei Eco Swiss ítélet (C-126/97, EU:C:1999:269, 36. pont).

[39] Az uniós jogi közrenddel kapcsolatos ítélkezési gyakorlat áttekintéséhez lásd: Szpunar főtanácsnok Real Madrid Club de Fútbol ügyre vonatkozó indítványa (C-633/22, EU:C:2024:127, 71–103. pont). A nemzeti bíróságoknak a nem egyértelmű tartalmú uniós közrend felülvizsgálatára vonatkozó kötelezettségének korai kritikáját illetően lásd: Prechal, S., és Shelkoplyas, N., „National procedures, public policy and EC law. From Van Schijndel to Eco Swiss and beyond", *European Review of Private Law*, 12(5). kötet, 2004, 589. o., 606–608. o.

[40] 2006. október 26-i Mostaza Claro ítéletében (C-168/05, EU:C:2006:675, 35. és 38. pont) a Bíróság megerősítette, hogy a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételek hivatalból történő megvizsgálására vonatkozó kötelezettség a közrend területére tartozik.

[41] Lásd még e tekintetben: Kokott főtanácsnok PL Holdings ügyre vonatkozó indítványa (C-109/20, EU:C:2021:321, 43–46. pont).

[42] 1982. március 23-i Nordsee ítélet (102/81, EU:C:1982:107, 11. pont). Lásd még: 2018. március 6-i Achmea ítélet (C-284/16, EU:C:2018:158, 55. pont), amelyben a Bíróság különbséget tett a kétoldalú beruházási megállapodásokban előírt választottbíráskodás és a kereskedelmi választottbíráskodás között azon az alapon, hogy az utóbbi a szóban forgó felek akaratautonómiáján alapul. Lásd még: 2014. június 12-i Ascendi Beiras Litoral e Alta, Auto Estradas das Beiras Litoral e Alta ítélet (C-377/13, EU:C:2014:1754, 27. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat), amelyben a Bíróság megállapította, hogy a hagyományos választottbíráskodás esetében a „felek sem jogilag, sem ténylegesen nem kötelesek arra, hogy vitás ügyüket a választottbíróságra bízzák".

közrendi kérdésekre korlátozódhat. Valamely ítélet közrenddel való összeegyeztethetősége megvizsgálásának szükségessége azért áll fenn, mert e szabályokhoz olyan közérdek fűződhet, hogy alkalmazásuk nem zárható ki a felek akaratából.

73. Ezzel szemben, ahogyan arra a holland kormány a tárgyaláson hivatkozott, a FIFA szabályai kötelezőek, és a feleknek a jogvita CAS elé terjesztésére irányuló szabad akarata nem nyilvánvaló. [43]

74. A Mutu és Pechstein ítéletben az EJEB pontosan e kérdést vizsgálta, amikor a kereskedelmi választottbíráskodás és az ISU kötelező választottbíráskodási szabályai közötti különbségeket elemezte. [44] A sportági szereplők nem dönthetnek úgy, hogy jogvitáikat, amelyekben megkérdőjelezik a FIFA szabályait vagy határozatait, a FIFA belső fegyelmi eljárásától és a CAS ezt követő eljárásától eltérő vitarendezési eljárásban kísérlik meg rendezni. A CAS kötelező joghatóságának el nem fogadása esetén a játékosok nem játszhatnak, [45] a klubok pedig nem versenyezhetnek.

75. A játékosok és a klubok számára tehát kötelező a CAS joghatósága, és azt nem szabad akaratukból választják. [46] Az tehát nem arra vonatkozó saját választásukat tükrözi, hogy kizárják a bírósághoz fordulás lehetőségét, és megakadályozzák bizonyos jogi szabályoknak a közöttük fennálló jogvitára való alkalmazhatóságát. Véleményem szerint ez következményekkel jár azon bírósági felülvizsgálat terjedelmére nézve, amelyet a nemzeti bíróságoknak képesnek kell lenniük elvégezni az uniós joggal kapcsolatban (lásd a lenti IV.B.3.b) szakaszt).

76. A kereskedelmi választottbíráskodás és a FIFA alapszabálya szerinti vitarendezési rendszer közötti második különbség az utóbbi rendszer végrehajtás szempontjából fennálló önállósága.

77. Ha a kereskedelmi választottbíráskodásban részt vevő felek egyike megtagadja a választottbírósági ítélet végrehajtását, a másik félnek annak végrehajtása érdekében a rendes bíróságokhoz kell fordulnia. Amint azt a Bíróság a Nordsee ítéletben kifejtette (lásd a jelen indítvány 65. és 66. pontját), ha az Európai Unión belül végrehajtásra van szükség, a tagállami bíróságnak lehetősége lesz arra, hogy megvizsgálja a választottbírósági ítélet uniós joggal való összeegyeztethetőségét, és szükség esetén előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjesszen a Bíróság elé.

78. Ezzel szemben, ha egy fél megtagadja a CAS ítéletének végrehajtását, mert véleménye szerint az sérti az uniós jogot, nem tagadhatja meg egyszerűen az ilyen ítélet tiszteletben tartását, és a FIFA-nak sem kell végrehajtási eljárást kezdeményeznie a nemzeti bíróság előtt. A FIFA saját maga hajthatja végre az ítéletet. A jelen esetben ugyanis anélkül tudott érvényt szerezni a szankcióknak és a játékosok igazolására vonatkozó tilalomnak, hogy bírósághoz fordult volna. [47]

[43] Lásd még a Paulsson által adott szemléletes magyarázatot: „A sporthatóságok kizárólagos joghatóságát jellemzően az adott idényben történő versenyzést vagy a konkrét eseményeken való részvételt engedélyező szövetségek alapszabályai rögzítik. A szóban forgó szövetség általában évtizedek, ha nem generációk óta létezik, és minden külső befolyás nélkül kialakított egy többé-kevésbé összetett és teljesen belterjes eljárást a viták rendezésére. A megvádolt résztvevő viszont gyakran úgy szembesül az eljárással, mint ahogyan egy turista megélne egy hurrikánt a Fidzsi-szigeteken: életének egy ijesztő és elszigetelt eseményeként, amely teljesen felkészületlenül éri.” Paulsson, J. (fenti 2. lábjegyzet), 361.

[44] EJEB, 2019. február 4., Mutu és Pechstein kontra Svájc ítélet, CE:ECHR:2018:1002JUD004057510, 103–108. §.

[45] 2023. december 21-i International Skating Union kontra Bizottság ítélet (C-124/21 P, EU:C:2023:1012, 223. pont). EJEB, 2019. február 4., Mutu és Pechstein kontra Svájc ítélet, CE:ECHR:2018:1002JUD004057510, 113. §.

[46] Az EJEB megállapította, hogy az ISU szabályaival ellentétben a FIFA 2001. évi szabályai nem tiltották meg a játékosoknak, hogy rendes bíróságokhoz forduljanak, és így nem tették kötelezővé a választottbírósági eljárást. A FIFA alapszabálya jelenlegi 59. cikkének (2) bekezdésében minden bizonnyal más a helyzet, és az az ISU szabályaihoz igazodik. EJEB, 2019. február 4., Mutu és Pechstein kontra Svájc ítélet, CE:ECHR:2018:1002JUD004057510, 116. §.

[47] A FIFA a tárgyaláson megerősítette, hogy hatáskörei a FIFA fegyelmi szabályzatának (elérhető itt: https://digitalhub.fifa.com/m/59dca8ae619101cf/original/FIFA-Disciplinary-Code-2023.pdf) 21. cikkén alapulnak.

79. Ilyen önérvényesítő rendszerben nem valószínű, hogy a választottbírósági ítélet uniós joggal való összeegyeztethetőségének kérdése végrehajtási eljárás keretében az EUMSZ 267. cikk értelmében vett „bíróság” elé kerül.

80. Lehetséges tehát, hogy azok a bírósági jogorvoslati lehetőségek, amelyeket a kereskedelmi választottbíráskodás összefüggésében elegendőnek tekintettek a hatékony bírói jogvédelem és az uniós jog egységességének biztosításához, nem elegendőek a jelen ügyben szóban forgó önálló és kötelező választottbíráskodás rendszere tekintetében (lásd még a lenti 111–114. pontot).

81. E két okból úgy vélem, hogy a Nordsee és az Eco Swiss ítélkezési gyakorlatban a kereskedelmi választottbíráskodás tekintetében kidolgozott szabályok nem felelnek meg a CAS általi kötelező választottbíráskodás FIFA által alkalmazott rendszerének.

2. Az Achmea ügyből eredő ítélkezési gyakorlat alkalmazhatósága

82. A Royal Football Club Seraing és a Doyen Sports az Achmea ítéletre hivatkozva azzal érvelt, hogy a CAS által hozott választottbírósági ítéleteknek tényleges bírósági felülvizsgálat tárgyát kell képezniük, amelyet olyan nemzeti bíróság folytat le, amelynek képesnek kell lennie arra, hogy az uniós jog értelmezésével kapcsolatos kérdéseket terjesszen a Bíróság elé.

83. Írásbeli észrevételeiben a Bizottság szintén az Achmea ítéletre hivatkozva azzal érvelt, hogy a nemzeti bíróságoknak képesnek kell lenniük többek között a jogvita választottbíróság elé terjeszthetőségének megvizsgálására.

84. Emlékeztetőül, az Achmea ügyben a Bíróság megállapította, hogy kétoldalú beruházási megállapodások (BIT-ek) alapján nem utalhatók választottbíróság elé a tagállamokat érintő jogviták. Az ilyen megállapodásokkal a tagállamok beleegyeztek abba, hogy kizárják saját bíróságaik joghatóságát a beruházó és az állam közötti jogvitákban, még ha az ilyen jogviták érinthetik is az uniós jog alkalmazását vagy értelmezését. A Bíróság szavaival élve, a tagállamok így az uniós jog esetleges megsértését teljes mértékben kizárták „egy olyan bírósági jogorvoslati rendszer hatálya alól, amelynek létrehozására az EUSZ 19. cikk (1) bekezdésének második albekezdése kötelezi őket az uniós jog által szabályozott területeken”. [48]

85. Értelmezésem szerint az Achmea ítélet logikai alapjául elsősorban a kölcsönös bizalom elve szolgál. [49] Bizonyos jogviták tagállami bíróságok joghatósága alól történő kizárásának elfogadása nemcsak nem biztosítja a hatékony bírói jogvédelmet, de rossz üzenetet is közvetít: nevezetesen hogy e bíróságok adott esetben nem kellően függetlenek és pártatlanok ahhoz, hogy eldöntsék a beruházók által a tagállamokkal szemben indított jogvitákat.

86. Az uniós jog alkalmazása nagymértékben függ a tagállamok bíróságaiba vetett kölcsönös bizalomtól. Ezért, valamint az uniós jog értelmezése egységességének az előzetes döntéshozatali eljárás révén történő biztosítása érdekében [50] a Bíróság az uniós joggal ellentétesnek találta a tagállamok közötti BIT-kben szereplő választottbírósági kikötéseket.

[48] 2018. március 6-i Achmea ítélet (C-284/16, EU:C:2018:158, 55. pont).

[49] 2018. március 6-i Achmea ítélet (C-284/16, EU:C:2018:158, 34. pont). Lásd még: Centeno Huerta, S., és Kuplewatzky, N., „On *Achmea*, the autonomy of Union law, mutual trust and what lies ahead”, *European Papers*, 4(1). kötet, 2019, 61. o., 65–68. o.

[50] 2018. március 6-i Achmea ítélet (C-284/16, EU:C:2018:158, 36. és 37. pont).

87. Az Achmea ítélet ilyen értelmezését alátámasztja az a tény, hogy a kereskedelmi választottbíráskodástól eltérően az Achmea ítéletben a Bíróság nem azt a kérdést vetette fel, hogy a BIT-k alapján hozott választottbírósági ítéletek nemzeti bíróságok általi későbbi felülvizsgálata orvosolhatja-e a hatékony bírói jogvédelem hiányát.[51] Egyszerűen elfogadhatatlannak tekintette a nemzeti bíróságok joghatóságát kizáró általános rendelkezéseket. Így a Royal Football Club Seraing és a Doyen Sports által a választottbírósági ítélet tényleges bírósági felülvizsgálatának szükségessége mellett előadott érvek (lásd a jelen indítvány 82. pontját) nem alapozhatók az Achmea ítéletre.

88. Hasonlóképpen, a PL Holdings ítéletben a Bíróság megállapította, hogy a BIT alapján hozott választottbírósági ítélet érvénytelensége nem orvosolható a választottbírósági eljárás *ad hoc* önkéntes választottbírósági eljárássá történő átminősítésével vagy pusztán azért, mert a tagállam nem vitatta a BIT szerinti választottbírósági kikötés érvényességét egy konkrét választottbírósági eljárásban.[52]

89. A szóban forgó jogvitára alkalmazandó belga szabályok a CAS-nek a FIFA alapszabálya szerinti kötelező joghatóságával együtt azt eredményezik, hogy a nemzeti bíróságok hasonló módon ki vannak zárva az uniós jog által a magánszemélyek számára biztosított jogok hatékony bírói jogvédelmének biztosításából. Mégsem gondolom azt, hogy elegendő lenne a FIFA választottbírósági rendszerét összehasonlítani az Achmea ügyben szóban forgó választottbírósági joghatósággal. Ezenkívül nem gondolom, hogy ugyanaz a kölcsönös bizalmon alapuló logika alkalmazható lenne a jelen ügyre.

90. E különbségtételnek három oka van. Először is, a jelen ügy nem kérdőjelezi meg a FIFA választottbírósági rendszerének az uniós joggal való elvi összhangját.[53] A jelen eljárás résztvevőinek többsége tulajdonképpen egyetért azzal, hogy a sportban hasznos a választottbíráskodás. Hasonlóképpen, az Európai Parlament 2012-ben állásfoglalást adott ki a sport európai dimenziójáról, amelyben elismerte „a sportbíróságok legitimitását a sport területén felmerülő jogviták rendezésére, amennyiben tiszteletben tartják az emberek méltányos eljáráshoz való alapvető jogait”[54]

91. Ezért nem merül fel a választottbíróság elé terjeszthetőség esetleges hiányának a Bizottság által felvetett kérdése.

92. Másodszor, a CAS jelen ügyben szóban forgó kötelező és kizárólagos joghatósága nem a tagállamok által kötött vagy közöttük létrejött nemzetközi megállapodásból, illetve a közhatalmi jogkörök tagállamok általi gyakorlásából ered. Az sokkal inkább a FIFA, egy magánszervezet alapszabályából következik. Ezen alapszabály semmiképpen nem köti vagy korlátozza a

[51] 2018. március 6-i Achmea ítélet (C-284/16, EU:C:2018:158, 20., 52. és 53. pont).

[52] 2021. október 26-i PL Holdings ítélet (C-109/20, EU:C:2021:875, 54. pont).

[53] Ez nem jelenti azt, hogy a szakirodalom ne kritizálná a CAS-t. Egyesek kritizálják azt például az emberi jogok tiszteletben tartásával kapcsolatos problémák miatt: „A CAS által végzett sportügyi választottbíráskodás, amennyiben annak elnevezése magában foglalja a »választottbíráskodás« kifejezést, képes arra, hogy a választottbíráskodás rugalmasságát felhasználva manőverezzen az emberi jogi igények között.” Shahlaei, F., „The collision between human rights and arbitration: The game of inconsistencies at the Court of Arbitration for Sport”, *Arbitration International*, 40(2). kötet, 2024, 169. o., 203. o. Egyesek tágabb értelemben rámutatnak a CAS által a bírói jogvédelemre jelentett veszélyekre. Lásd e tekintetben: Anderson, J., „»Taking sports out of the courts«: Alternative dispute resolution and the international Court of Arbitration for Sport”, *Journal of Legal Aspects of Sport*, 10. kötet, 2000, 123. o. Végezetül a CAS-t azért is kritizálták, mert nem foglalkozik megfelelően az uniós joggal. Lásd: Duval, A., „Towards a transnational *Solange*: The Court of Arbitration for Sport and EU law”, in: Hörnle, T., Möllers, C., és Wagner, G. (szerk.), *Gerichte und ihre Äquivalente*, Nomos, 2020, 33. o.

[54] A sport európai dimenziójáról szóló, 2012. február 2-i európai parlamenti állásfoglalás (2011/2087(INI)) (HL 2013. C 239E., 46. o.). E kijelentés arra késztette Duvalt, hogy amellett érveljen, hogy a nemzeti bíróságoknak a Solange ügy szerintihez hasonló megközelítést kell alkalmazniuk a CAS választottbírósági ítéleteinek felülvizsgálata során. Duval, A. (fenti 53. lábjegyzet), 42. o.

tagállamokat a hatékony bírói jogvédelemnek az igazságszolgáltatási rendszereik révén történő biztosítása tekintetében. A tagállamok tehát nem egyeztek bele bíróságaik joghatóságának kizárásába.

93. Harmadszor, az Achmea ítélet a tagállamokhoz szól, és azt kéri tőlük, hogy szüntessék meg azokat a káros következményeket, amelyekkel a BIT-k választottbírósági kikötései a bíróságaikba vetett kölcsönös bizalomra nézve járnak.[55] Ez többféleképpen érhető el. A tagállamok újraértelmezhetik e megállapodásokat,[56] kiléphetnek azokból,[57] vagy megtehetik, hogy nem hajtják végre az azokon alapuló választottbírósági ítéleteket.[58] Mindazonáltal, még ha a Bíróság főszabály szerint az uniós joggal összeegyeztethetetlennek tekinti is a CAS joghatóságára vonatkozó FIFA-szabályokat (a jelen ügy azonban nem ezt a kérdést veti fel), a tagállamok csak úgy szerezhetnek érvényt e megállapításnak, hogy bíróságaik nem ismerik el az ilyen választottbírósági ítéleteket. A labdarúgás területén fennálló választottbírósági rendszer bármilyen megváltoztatása szükségszerűen a FIFA hajlandóságától függ.

94. Az Achmea ítélet tehát – a hatékony bírói jogvédelem és az uniós jog egységessége fontosságának megismétlésén kívül – nem tűnik úgy, hogy a jelen ügy által felvetett kérdések szempontjából további értéket adna az Eco Swiss ítélkezési gyakorlathoz. E tekintetben a FIFA helyesen mutatott rá a tárgyaláson arra, hogy a Bíróság az International Skating Union ítéletében nem hivatkozott az Achmea ítéletre a CAS közreműködésével végzett sportügyi választottbíráskodás elemzése során.

3. A CAS közreműködésével végzett kötelező sportügyi választottbíráskodás és a hatékony bírói jogvédelem

95. Amint arra korábban rámutattam (lásd a IV.B.1. szakaszt), két fontos különbség van a kereskedelmi választottbíráskodás és a CAS közreműködésével végzett sportügyi választottbíráskodás között: egyrészt annak kötelező, másrészt pedig annak önérvényesítő jellege. Úgy vélem, hogy e különbségek külön értékelést igényelnek a hatékony bírói jogvédelem elvének fényében mind a bírósághoz fordulás lehetőségének kérdése, mind a bírósági felülvizsgálat terjedelme tekintetében.

96. Úgy értelmezem az International Skating Union ítéletet,[59] hogy ezt a Bíróság már ezen ítéletben is kimondta. Ezen ügyben azonban a Bíróság nem foglalkozott a nemzeti bíróságok hatásköreivel vagy kötelezettségeivel. A Bíróság csak az ISU szabályainak a versenyjog megsértésére gyakorolt hatásával foglalkozott. Mégis, amikor hangsúlyozta a CAS joghatóságának kötelező és kizárólagos jellegét, mint annak egyik okát, hogy az ISU versenyjogi jogsértése miért volt nagyobb mértékű,[60] a Bíróság mintha azt sugallta volna, hogy az ilyen választottbíráskodás sajátos megközelítést igényel.

[55] Ennek alakulását illetően lásd: Biondi, A., és Sangiuolo, G., „Three years after *Achmea*: What is said, what is unsaid, and what could follow”, in: Biondi, A., és Sangiuolo, G. (szerk.), *The EU and the Rule of Law in International Economic Relations – An Agenda for an Enhanced Dialogue*, Edward Elgar, 2021. A beruházó–állam bíróságok előtti következményeket illetően lásd: Centeno Huerta, S., és Kuplewatzky, N. (fenti 49. lábjegyzet), 68–74. o.

[56] 2003. november 18-i Budějovický Budvar ítélet (C-216/01, EU:C:2003:618, 169. pont).

[57] 2003. november 18-i Budějovický Budvar ítélet (C-216/01, EU:C:2003:618, 170. pont). Az Unió így tett az Energia Charta Egyezmény tekintetében. Lásd: a Tanács által 2024. március 7-én jóváhagyott, az Uniónak az Energia Charta Egyezményből való kilépéséről szóló tanácsi határozatra vonatkozó javaslat (COM(2023) 447 final); az Uniónak az Energia Charta Egyezményből való kilépéséről szóló, 2024. május 30-i (EU) 2024/1638 tanácsi határozat ST 6509 2024 INIT (HL L 2024., 1638. o.).

[58] Ahogyan az a 2022. szeptember 21-i Romatsa és társai végzésben (C-333/19, EU:C:2022:749, 43. pont) történt.

[59] 2023. december 21-i International Skating Union kontra Bizottság ítélet (C-124/21 P, EU:C:2023:1012).

[60] 2023. december 21-i International Skating Union kontra Bizottság ítélet (C-124/21 P, EU:C:2023:1012, 228. pont).

97. A jelen ügyben tartott tárgyaláson a holland kormány szintén azt kérte a Bíróságtól, hogy sajátos megközelítést fogadjon el a FIFA alapszabálya szerinti sportügyi választottbíráskodáshoz hasonló kötelező választottbíráskodással kapcsolatban. E kérés egyik oka a kereskedelmi választottbíráskodási rendszer jelenlegi formájában történő megőrzésének szükségessége volt.

98. Egyetértek ezzel. Ha a kötelező sportügyi választottbíráskodás szélesebb körű igazságszolgáltatáshoz való jogot és nagyobb terjedelmű felülvizsgálatot biztosító szabályokat igényel a hatékony bírói jogvédelem követelményeinek kielégítése érdekében, akkor azt meg kell különböztetni az önként elfogadott kereskedelmi választottbíráskodástól, amelynek esetében a választottbírósági ítéletek csak kivételesen és korlátozott okokból vizsgálhatók felül.

99. Az Eco Swiss ügyből következő ítélkezési gyakorlat ezért nem alkalmazható automatikusan a szóban forgóhoz hasonló kötelező sportügyi választottbíráskodás értékelésére. A következőkben ebben az összefüggésben a bíróságokhoz fordulás lehetőségével (a) szakasz) és a felülvizsgálat terjedelmével (b) szakasz) foglalkozom.

a) A bíróságokhoz fordulás lehetősége

100. A CAS ítéleteinek FIFA-rendszerbeli önérvényesítő jellege elkerülhetetlenül, és jelentősen csökkenti a nemzeti bíróságok lehetőségét arra, hogy eljárjanak egy CAS-ítélettel kapcsolatos ügyben.

101. A kereskedelmi választottbíráskodás esetében a Bíróságnak nem kellett foglalkoznia a bírósághoz fordulás lehetőségének kérdésével, mert feltételezte, hogy mindenesetre a végrehajtási szakaszban bírósághoz lehet fordulni.

102. A FIFA választottbírósági rendszerének önérvényesítő jellege mindazonáltal felveti azt a kérdést, hogy a tagállamoknak milyen bírósági jogorvoslati lehetőségeket kell kínálniuk annak érdekében, hogy hatékony bírói jogvédelmet biztosítsanak a CAS olyan ítéletével szemben, amely potenciálisan az uniós jog által biztosított jogokat sért.

103. Írásbeli észrevételeikben és a tárgyaláson a felek megvitatták ezt a kérdést. A Bizottság például úgy vélte, hogy rendelkezésre kell állnia valamiféle, a CAS ítéletének bírósági felülvizsgálatát magában foglaló közvetlen megtámadási lehetőségnek. Ez azt jelenti, hogy rendelkezésre kell állnia egy olyan keresetnek, amely a választottbírósági ítélet hatályon kívül helyezésével és az uniós jogot sértő FIFA-szabályok érvénytelenségének megállapításával jár. Mások, például a FIFA, úgy vélték, hogy nincs szükség közvetlen keresetre. Elegendő a közvetett megtámadási lehetőség, például egy kártérítési kereset.

104. Véleményem szerint a Bíróság már választ adott erre a dilemmára az International Skating Union ítéletben. Először is, úgy vélte, hogy azokban az esetekben, amikor a választottbíráskodást a sportszervezetek írják elő a klubok és a játékosok számára, „még inkább fennáll” a nemzeti bíróságok általi bírósági felülvizsgálat követelménye.[61] Kifejtette továbbá, hogy az a körülmény, hogy a személynek lehetősége van kártérítést követelni, nem orvosolhatja azon jogorvoslati lehetőség hiányát, amely lehetővé teszi e személy számára, hogy a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező nemzeti bíróságtól e magatartás abbahagyását, vagy – ha egy aktusról van szó – ezen aktus felülvizsgálatát és megsemmisítését kérje.[62]

[61] 2023. december 21-i International Skating Union kontra Bizottság ítélet (C-124/21 P, EU:C:2023:1012, 193. pont).

[62] 2023. december 21-i International Skating Union kontra Bizottság ítélet (C-124/21 P, EU:C:2023:1012, 201. pont).

105. A hatékony bírói jogvédelem elve tehát közvetlen bírósági utat követel meg az uniós joggal ellentétes FIFA-szabályok alkalmazásának értékeléséhez és – szükség esetén – megakadályozásához. A FIFA szabályainak az uniós joggal való összeegyeztethetőségét kimondó választottbírósági ítélet nem képezheti akadályát a nemzeti bíróság arra vonatkozó hatásköre gyakorlásának, hogy saját maga vizsgálja meg ezt az összeegyeztethetőséget, és szükség esetén az uniós jog értelmezésével kapcsolatos kérdést terjesszen a Bíróság elé.

106. A hatékony bírói jogvédelem elvével ezért ellentétes, ha egy választottbírósági ítélethez az ítélt dolog erejét kapcsolják annak azon megállapítását illetően, hogy az uniós jog nem sérült.

107. Ezért az alapügyben szóban forgóhoz hasonló olyan nemzeti szabályt, amely az ítélt dolog erejét kapcsolja a CAS választottbírósági ítéletéhez, hatályon kívül kell helyezni annak érdekében, hogy a nemzeti bíróság gyakorolhassa a FIFA szabályainak az uniós jog szempontjából történő bírósági felülvizsgálatára vonatkozó hatáskörét.[63]

b) A felülvizsgálat terjedelme

108. A kereskedelmi választottbíráskodás területén alkalmazott korlátozott bírósági felülvizsgálat véleményem szerint nem elegendő a FIFA kötelező és kizárólagos választottbírósági rendszerének összefüggésében.

109. Az Eco Swiss ügyből következő ítélkezési gyakorlat szerint a bírósági felülvizsgálat terjedelme a közrendi kérdésekre korlátozható. Még ha az Európai Unió közrendjének pontos jelentése és hatálya nincs is egyértelműen tisztázva, úgy tűnik, hogy az nem az uniós jog valamennyi szabályát, hanem csak a nagyobb társadalmi jelentőséggel rendelkező szabályokat foglalja magában.

110. Ezért a közrend ellenőrzése nem feltétlenül érinti az uniós jog minden olyan szabályát, amely jogot biztosít valamely magánszemély számára.

111. Ez elfogadható a kereskedelmi választottbíráskodás esetében, mivel úgy tekinthető, hogy a felek önként kizárták a jogrendszer egyes szabályainak alkalmazását, de nem zárhatták ki a közrendi szabályokat.

112. A CAS-nek a FIFA alapszabálya szerinti választottbíráskodásához hasonló kötelező választottbíráskodás esetében azonban a felek nem szabadon döntenek egyes uniós szabályok helyzetükre történő alkalmazásának kizárásáról.

113. Ezért a kereskedelmi választottbíráskodás esetében a bírósági felülvizsgálat korlátozott terjedelmét igazoló okok nem alkalmazhatók minden további nélkül a kötelező választottbíráskodásra.

114. A nemzeti bíróságnak ezért képesnek kell lennie arra, hogy felülvizsgálja a FIFA szabályait az uniós jog bármely és valamennyi szabálya szempontjából, a CAS bármely ítélete ellenére.

[63] A FIFA, az UEFA és az URBSFA azzal érvelt, hogy a Royal Football Club Seraing és a Doyen Sports számára számos bírósági eljárás állt rendelkezésre Belgiumban, amint azt a jelen ügy alapeljárásával párhuzamosan indított más bírósági eljárások (például a Tribunal de première instance de Liège [liège-i elsőfokú bíróság, Belgium] előtt indított több kereset) mutatják. Ez az érv önmagában semmit nem mond az ítélt dologra vonatkozó szabálynak a hatékony bírói jogvédelem követelményével való összeegyeztethetetlenségéről abban az eljárásban, amelyből a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem ered. A nemzeti jog alapján rendelkezésre álló minden eljárásnak önmagában hatékonynak kell lennie. Ez azt jelenti, hogy nem elegendő, hogy eljárást lehet indítani, hanem az ügyben eljáró bíróságnak tényleges hatáskörrel kell rendelkeznie arra, hogy értékelje a benyújtott kérelmeket, és döntsön azokról.

115. Attól függetlenül kell képesnek lennie az ilyen felülvizsgálat lefolytatására, hogy az ügy hogyan kerül elé: közvetlenül, végrehajtási keresetként vagy közvetve, egy másik keresethez kapcsolódóan (mint a jelen esetben).

116. Egy utolsó kérdés, amely nem hagyható figyelmen kívül, és amely a tárgyaláson vetődött fel, a New York-i Egyezmény[64] alkalmazhatósága, amelynek valamennyi tagállam részese.[65] Bár a New York-i Egyezmény nem köti az Európai Uniót, a Bíróság a jóhiszeműség szokásjogi elvével összhangban korábban figyelembe vette a tagállamok nemzetközi kötelezettségeit is.[66]

117. A tárgyaláson valamennyi fél egyetértett abban, hogy a New York-i Egyezményt alkalmazni kell a CAS ítéleteire.

118. Ez nem magától értetődő. Sokkal inkább arra a következtetésre lehet jutni, hogy a kötelező választottbíráskodás nem felel meg a New York-i Egyezmény II. cikkének 1. bekezdésében foglalt követelménynek.[67] Egyszerűen fogalmazva, a felek nem „vállal[t]ak kötelezettséget [arra]" – ami véleményem szerint azt jelenti, hogy szabadon és konszenzusos alapon jártak el így – hogy összes vagy valamely jogvitájuk esetére választottbíróság döntésének vetik alá magukat.[68]

119. Ez az értelmezés lehetővé tenné a nemzeti bíróságok számára, hogy úgy értelmezzék a New York-i Egyezményt, hogy az nem alkalmazható a FIFA sportügyi választottbíráskodásával azonos típusú kötelező választottbíráskodásra.[69]

120. Ha azonban a New York-i Egyezményt alkalmazni kell, úgy vélem, hogy a hatékony bírói jogvédelemnek a kötelező választottbíráskodás tekintetében általam javasolt értelmezése nem ütközik annak rendelkezéseibe.

121. A New York-i Egyezmény V. cikke 2. bekezdésének b) pontja a közrendi kérdésekre korlátozza a választottbírósági határozatok bírósági felülvizsgálatát.[70] E rendelkezés az egyezményben nem bír önálló jelentéssel, hanem sokkal inkább az aláíró felek jogszabályai töltik meg tartalommal azt.[71]

[64] A külföldi választottbírósági határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló egyezmény (New York, 1958. június 10.; kihirdette: az 1962. évi 25. törvényerejű rendelet).

[65] A Bizottság a 2008. június 3-i Intertanko és társai ítéletre (C-308/06, EU:C:2008:312) hivatkozva a tárgyaláson azzal érvelt, hogy a Bíróság köteles az uniós jogot a New York-i Egyezménnyel összhangban úgy értelmezni, hogy a tagállamokat ne kötelezze nemzetközi kötelezettségeik megsértésére.

[66] 2008. június 3-i Intertanko és társai ítélet (C-308/06, EU:C:2008:312, 52. pont). Lásd még: 2024. március 14-i Bizottság kontra Egyesült Királyság (A legfelsőbb bíróság ítélete) ítélet (C-516/22, EU:C:2024:231, 126. pont).

[67] „Valamennyi Szerződő Állam elismeri az olyan írásbeli megállapodást, amelyben a felek arra vállalnak kötelezettséget, hogy meghatározott – akár szerződéses, akár szerződésen kívüli – jogviszonyból keletkezett vagy keletkezhető összes vagy valamely jogvita esetére választottbíróság döntésének vetik alá magukat, feltéve, hogy a jogvita tárgya választottbírósági eljárás útján eldönthető."

[68] Lásd még: Born, G. B., *International Commercial Arbitration*, 3. kiadás, Wolters Kluwer, 2020, 275. o., aki az említett cikk értelmezését illetően hasonló megközelítést alkalmazó összehasonlító jogszabályokat és ítélkezési gyakorlatot mutat be (például az Egyesült Államokból, Kanadából, az Egyesült Királyságból, Japánból, Franciaországból és Németországból). A New York-i Egyezmény I. cikkének 2. bekezdésére („A »választottbírósági határozatok« kifejezés nemcsak az egyes esetekre kijelölt választott bírák, hanem az olyan állandó választottbírósági testületek által hozott választottbírósági határozatokat is magában foglalja, amelyeknek a felek magukat alávetették.") hivatkozó hasonló érvelést illetően, amely szerint az egyezmény csak az önként elfogadott választottbíráskodásra vonatkozik, lásd: Wolff, R., *New York Convention: Article-by-Article Commentary*, Bloomsbury Collections, 2019, 37. o.

[69] A Bíróság a valamely tagállamra nézve kötelező nemzetközi egyezmény (újra)értelmezését az adott tagállam EUMSZ 351. cikk szerinti kötelezettségeinek való megfelelés lehetőségének tekintette. Lásd: 2003. november 18-i Budějovický Budvar ítélet (C-216/01, EU:C:2003:618, 169. pont).

[70] A New York-i Egyezmény V. cikke 2. bekezdésének b) pontja értelmében: „A választottbírósági határozat elismerése és végrehajtása abban az esetben is megtagadható, ha annak az országnak illetékes hatósága, amelyben az elismerést és végrehajtást kérik, megállapítja, hogy: […] b) a határozat elismerése vagy végrehajtása ennek az országnak közrendjébe ütköznék."

[71] A szakirodalom „zabolátlan lónak" nevezi azt. Chatterjee, C., és Lefcovitch, A., „Recognition and enforcement of arbitral awards: How effective is Article V of the New York Convention of 1958?", *International In-house Counsel Journal*, 9. kötet, 2016, 1. o., 10. o.

122. A New York-i Egyezmény lehetséges alkalmazhatóságának egyik megközelítési módja tehát az, hogy az egyezmény alkalmazásában a közrend részeként értelmezzük a hatékony bírói jogvédelem uniós elvét, amely a kötelező választottbíráskodás esetében teljes körű bírósági felülvizsgálatot tesz szükségessé.[72] Ez az elv tehát kapuként szolgálna a választottbírósági ítéletnek az alkalmazandó uniós jog szempontjából történő teljes körű felülvizsgálatához.

4. Közbenső következtetés

123. A fentiekre tekintettel úgy vélem, hogy a Bíróságnak ki kellene bővítenie International Skating Union ítéletét, és külön megközelítést kellene kidolgoznia a FIFA alapszabálya alapján a CAS által végzetthez hasonló kötelező választottbíráskodásból eredő választottbírósági ítéletek bírósági felülvizsgálata tekintetében.

124. E tekintetben úgy vélem, hogy a hatékony bírói jogvédelem megköveteli, hogy mind a nemzeti bíróságokhoz fordulás lehetősége, mind a nemzeti bíróságok felülvizsgálati hatáskörei kibővüljenek a kötelező választottbíráskodás tekintetében e bíróságok kereskedelmi választottbíráskodással kapcsolatos jelenlegi hatásköreihez képest.

125. A FIFA szabályainak, annak ellenére, hogy azok érvényességét a CAS ítélete megerősítette, közvetlenül megtámadhatóknak kell lenniük azon jogalanyok által, akik azt állítják, hogy megsértették az uniós jog által biztosított jogaikat. A felülvizsgálat terjedelme nem korlátozódhat a közrendre, hanem minden releváns uniós jogi rendelkezésre ki kell terjednie. Az ilyen felülvizsgálatnak minden bírósági eljárásban lehetségesnek kell lennie függetlenül attól, hogy a FIFA szabályainak közvetlen megtámadásaként, a CAS választottbírósági ítéletének végrehajtására irányuló eljárásban vagy közvetett módon, egy más típusú – például kártérítési kereset alapján indult – eljárásban indították-e azt.

126. A CAS által végzett kötelező választottbíráskodás FIFA által alkalmazott rendszerének ilyen megközelítése alapján azt javaslom, hogy a Bíróság a következőképpen válaszoljon a kérdést előterjesztő bíróság első kérdésére. Az EUSZ 19. cikk (1) bekezdését az EUMSZ 267. cikkel és a Charta 47. cikkével összefüggésben úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes a belga Code judiciaire (a bíróságokról szóló törvénykönyv) 24. cikkéhez és 1713. cikkének 9. §-ához hasonló, az ítélt dolog elvének rögzítésére irányuló nemzeti szabályozás olyan választottbírósági ítéletre történő alkalmazása, amelynek az európai uniós joggal való összeegyeztethetőségét olyan állam bírósága vizsgálta meg, amely nem tagja az Európai Uniónak, és amely bíróság nem jogosult arra, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel forduljon a Bírósághoz.

C. A második kérdésről

127. Második kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy ellentétes-e az EUMSZ 267. cikkel összefüggésben értelmezett hatékony bírói jogvédelem elvével az olyan nemzeti szabályozás, amely megdönthető bizonyító erővel ruház fel egy választottbírósági ítéletet harmadik személyekkel szemben, ha az uniós joggal való összeegyeztethetőséget egy harmadik ország bírósága vizsgálta meg.

[72] Tizzano főtanácsnok hasonlóképpen azt javasolta, hogy a tisztességes eljáráshoz való jog az uniós közrend részeként kerüljön meghatározásra. Lásd: Tizzano főtanácsnok Mostaza Claro ügyre vonatkozó indítványa (C-168/05, EU:C:2006:265, 57–61. pont).

128. A Royal Football Club Seraing és a Doyen Sports kivételével az eljárás valamennyi résztvevője egyetért abban, hogy a választottbírósági ítéletek bizonyító erejére vonatkozó szabályok nem befolyásolják jelentősen a hatékony bírói jogvédelmet.

129. A Royal Football Club Seraing és a Doyen Sports azzal érvel, hogy az olyan nemzeti szabályok, amelyek szerint a választottbírósági ítélet *prima facie* bizonyító erővel rendelkezik harmadik személyekkel szemben, rendkívül nehézzé teszik a hatékony bírói jogvédelemhez való jog gyakorlását elsősorban a bizonyítási teherre általában alkalmazandó szabályok megfordításával.

130. Ezzel szemben a FIFA és az UEFA az URBSFA támogatásával azzal érvel, hogy a bizonyító erőre vonatkozó szabály csupán egy megdönthető vélelem, és ezenfelül a nemzeti jogban olyan jogorvoslati lehetőség áll rendelkezésre, amely lehetővé teszi a nemzeti bíróság számára, hogy megtagadja a választottbírósági ítélet elismerését vagy végrehajtását az egyenértékűség és a tényleges érvényesülés követelményének megfelelő módon.

131. A Bizottság úgy véli, hogy a szóban forgó nemzeti szabályok nem sértik túlzott mértékben a hatékony bírói jogvédelemhez való jogot, amennyiben csak a választottbírósági ítélet által megállapított tényekkel kapcsolatos kérdésekre alkalmazhatók.

132. Egyetértek a Bizottsággal.

133. Fontos, hogy a kérdést előterjesztő bíróság által ismertetett nemzeti szabály nem akadályozza meg az érintett bíróságot abban, hogy biztosítsa az uniós jog teljes körű érvényesülését, és abban sem, hogy szükség esetén előzetes döntéshozatal iránti kérelmet nyújtson be.

134. A bizonyító erő megdönthető vélelme véleményem szerint nem akadályozza meg a nemzeti bíróságokat abban, hogy teljesítsék az EUSZ 19. cikk (1) bekezdése szerinti kötelezettségeiket, mivel továbbra is képesek biztosítani az uniós jog teljes körű alkalmazását, szükség esetén előzetes döntéshozatal iránti kérelemnek a Bíróság elé terjesztése útján.

135. Következésképpen azt javaslom, hogy a Bíróság a következőképpen válaszoljon a kérdést előterjesztő bíróság második kérdésére. Az EUSZ 19. cikknek az EUMSZ 267. cikkel és a Charta 47. cikkével összefüggésben értelmezett (1) bekezdésével nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely megdönthető bizonyító erővel ruház fel egy választottbírósági ítéletet harmadik személyekkel szemben, ha az uniós joggal való összeegyeztethetőséget egy harmadik ország bírósága vizsgálta meg.

V. Végkövetkeztetés

136. A fenti megfontolásokra tekintettel azt javaslom, hogy a Bíróság a Cour de cassation (semmítőszék, Belgium) által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre a következőképpen válaszoljon:

1) Az EUSZ 19. cikk (1) bekezdését az EUMSZ 267. cikkel és az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikkével összefüggésben a következőképpen kell értelmezni:

azzal ellentétes a belga Code judiciaire (a bíróságokról szóló törvénykönyv) 24. cikkéhez és 1713. cikkének 9. §-ához hasonló, az ítélt dolog elvének rögzítésére irányuló nemzeti szabályozás olyan választottbírósági ítéletre történő alkalmazása, amelynek az európai uniós joggal való összeegyeztethetőségét olyan állam bírósága vizsgálta meg, amely nem tagja az Európai Uniónak, és amely bíróság nem jogosult arra, hogy előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel forduljon a Bírósághoz.

2) Az EUSZ 19. cikk (1) bekezdését az EUMSZ 267. cikkel és az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikkével összefüggésben a következőképpen kell értelmezni:

azzal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely megdönthető bizonyító erővel ruház fel egy választottbírósági ítéletet harmadik személyekkel szemben, ha az uniós joggal való összeegyeztethetőséget egy harmadik ország bírósága vizsgálta meg.